

ב' כסלו תשע"א, 09/11/10 10:18

צבא העם כבר אינו קיים

כ-23 אחוזים מחיילי הגיוס אינם מתגייסים מלכתחילה. עוד 18 אחוזים נושרים במהלך השירות. עדיף לגבש מודל אחר: צבא מקצועי.

עוזי ברוך

"מודל צבא העם הפך לאבן גנף בפני מהלך ההתמקצעות וההתמחות הנדרש על מנת לאפשר לצה"ל לעמוד במשימותיו", קובע מכון ירושלים לחקר שווקים בנייר עמדה שפורסם היום בירושלים.

על פי בועז ארד, שהכין את נייר העמדה עבור מכון ירושלים לחקר שווקים, "רעיון צבא העם לא מומש. הניסיונות לממשו מקשים על המשק והחברה הישראלית, מצד אחד, ופוגעים ביעילות המקצועית של הצבא עצמו, מצד שני. מיעוט קטן נושא בנטל מקצועות הליבה הצבאיים ותחזוקת כשירות כוחות המילואים, בעוד הנטל הנובע ממודל הגיוס הצבאי מגיע עד כדי אובדן 9 מיליארד ש"ח בשנה".

המכון קובע ש"הטלת נטל הביטחון על אוכלוסיות מצומצמות יוצר אפליה בין אוכלוסייה הנושאת בעיקר נטל השירות הצבאי ללא תגמול נאות לבין שאר האוכלוסייה שאינה משרתת". שבר זה הפך את השירות הצבאי מגורם מלכד ו'כור היתוך' לגורם מפרד ומקור לחיכוך".

נתונים: כמה משרתים?

כ-23 אחוזים מחיילי הגיוס אינם מתגייסים מלכתחילה. לגבי נשים למעלה מ-40 אחוזים מן הנשים בגיל הגיוס פטורות משירות, בעיקר בשל הצהרתן כי השירות בצבא יעמוד בסתירה לאורח חייהן הדתי. רק כ-20 אחוזים מן הגברים המשרתים שירות חובה ממלאים תפקידי לחימה. כ-20 אחוזים אחרים ממלאים תפקידי מנהלה, ברובם בבסיסים עורפיים גדולים.

בפועל כמות המתגייסים המשלימים את שירותם קטנה באופן ניכר. עוד 18 אחוזים נושרים במהלך השירות, כ-8,900 איש בכל שנתון.

בשל הפעלה של כ-10 הסדרים שונים לקיצור רשמי של השירות (למשל בני ישיבות ועולים חדשים) וכן פרקטיקה לא מוצהרת של קיצור "מנהלי" של השירות לחיילים שהצבא אינו נזקק לשירותיהם, רוב המגויסים מבין 59 האחוזים שגויסו אינם משרתים את מלוא 36 החודשים הנקובים בחוק. עולה מכך, כי בניגוד לאתוס של "צבא העם", בפועל פחות משליש מן הגברים בכל שנתון גיוס נושאים בנטל מלוא תקופת השירות וזאת עוד בטרם נלקחה בחשבון העובדה שרק מיעוט המגויסים עוסק בתפקידי הליבה של הכוח הלוחם.

בנוסף, כ-4 אחוזים נושאים בנטל שירות המילואים העולה על 26 ימים בשנה.

התאבדות בצבא: אחד המחירים הכבדים והטראגיים של אתוס "צבא העם" המלווה בלחץ לגיוס אוניברסלי מתבטא בתופעת ההתאבדות. מדי 10-14 יום מתאבד חייל. מתוך נתונים אלו עולה כי הגורם מספר אחת למוות בצה"ל בשנים בהן אין מלחמות הוא התאבדות. סביר להעריך כי בצבא שמשרתים בו רק חיילים הבוחרים לשרת, ישרתו הרבה פחות חיילים שאינם מתאימים לכך, וכך מספר ההתאבדויות יקטן.

סקר עמדות הציבור ביחס לצה"ל

מכון ירושלים לחקר שווקים עורך סקר רב-שנתי מתמשך העוקב אחר עמדות הציבור בנושאי חברה וכלכלה. הסקר האחרון נערך על ידי המכון במאי 2010 באמצעות מכון דחף בקרב 992 בני אדם, המהווים מדגם מייצג של האוכלוסייה היהודית הבוגרת בישראל.

47.27 אחוזים הסכימו לעומת 38.51 אחוזים שהתנגדו לטענה שהצבא צריך לשכור צוות אזרחי כדי להחליף אנשי מילואים

בשירותים לא קרביים .

55.65 אחוזים הסכימו לעומת 29.24 אחוזים שהתנגדו לטענה כי כדי להגדיל את תקציב הביטחון יש להעביר לחברות פרטיות את הפעילויות הצבאיות הלא קרביות, כשרותי מזון, מכבסה, מוסך, ניקיון וכו'.

18.35 אחוזים הסכימו לעומת 74.1 שהתנגדו לטענה שישראל צריכה לשאוף למעבר לצבא של מתנדבים כמו בארה"ב ולהפסיק עם גיוס חובה.

50 אחוזים הסכימו לעומת 46.27 אחוזים להצעה מעסיקים לא יעסיקו צעיר המסרב לשרת.

מכון ירושלים לחקר שווקים מסיק כי יש הכרה ציבורית רחבה יחסית בכך שעל מנת להתייעל ולשפר את הצבא, יש להפעיל יותר מיקור חוץ בתחומים שאינם בליבה של הפעילות הצבאית. יחד עם זאת האתוס של "צבא העם" וגיוס החובה נותר על כנו.

המלצות המכון:

הרעיון של "צבא העם" הנתמך על ידי אלו הקוראים להגברת גיוס החובה והכלתו על שכבות אוכלוסייה נוספות (חרדים, "משתמטים" ונשים שאינן משרתות כיום) מנוגד לדרישות הביטחון של ישראל ולהתייעלות צה"ל, מזיק לחוסן הכלכלי של מדינת ישראל ועומד בסתירה לעקרונות החברה החופשית.

השימוש בחיילי חובה מיותרים מעוות את אומדני היעילות ומעכב הכנסת טכנולוגיות מתקדמות וחסכוניות לשימוש. עלות השכר הריאלית הכוללת של משרתי החובה, שמספרם נאמד (על פי פרסומים זרים) בכ- 176,500, הינו כ-90 מיליון ש"ח בשנה. בעלות חליפית של כ-90 מיליון ש"ח בשנה ניתן להפעיל מודל שירות מקצועי ולהתחיל בתשלום שהוא שווה ערך למידת השתכרותם האלטרנטיבית של משרתי החובה.

ערוץ 7
אתר החדשות שלך

www.inn.co.il